

LIETUVOS RESPUBLIKOS NUODINGŲJŲ MEDŽIAGŲ PRIEŽIŪROS ĮSTATYMO REIKALAVIMŲ ĮGYVENDINIMO BENDROJO UGDYMO MOKYKLOSE GAIRĖS

Vilnius 2018

NACIONALINIO VISUOMENĖS SVEIKATOS CENTRO

prie Sveikatos apsaugos ministerijos

VILNIAUS DEPARTAMENTAS

Už konstruktyvias idėjas rengiant Lietuvos Respublikos nuodingųjų medžiagų priežiūros įstatymo reikalavimų įgyvendinimo bendrojo ugdymo mokyklose gaires dėkojame Lietuvos chemijos mokytojų asociacijai.

Gaires parengė:

Palmira Hakaitė, Daiva Keršulytė, Danutė Kurienė, Rolanda Lingienė, Saulius Majus, Dovilė Petukauskienė.

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro
prie Sveikatos apsaugos ministerijos
Vilniaus departamentas
Kalvarijų g. 153, LT-08221 Vilnius, Lietuva
El. p. vilnius@nvsc.lt

Turinys

IVADAS	3
TEISĖS AKTAI, REGLAMENTUOJANTYS NUODINGĄSIAS MEDŽIAGAS	4
NUODINGOSIOS MEDŽIAGOS PAVOJINGŲ CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ IR MIŠINIŲ KONTEKSTE	6
NUODINGOSIOS MEDŽIAGOS.....	9
VISŲ NUODINGŲJŲ MEDŽIAGŲ INVENTORIZACIJA IR TINKAMAS IDENTIFIKAVIMAS	11
PAGALBINIAI NUODINGŲJŲ MEDŽIAGŲ IDENTIFIKAVIMO BŪDAI.....	14
SAUGUS NUODINGŲJŲ MEDŽIAGŲ PAŠALINIMAS	15
LR NUODINGŲJŲ MEDŽIAGŲ PRIEŽIŪROS ĮSTATYMO PAŽEIDIMŲ PREVENCIJA.....	17
PRIEDAI.....	18
1 PRIEDAS. NAUDOTOS SANTRUMPOS.....	18
2 PRIEDAS. SVARBIAUSIŲ SĄVOKŲ, KODŲ IR SUTRUMPINIMŲ PAAIŠKINIMAI.....	19
3 PRIEDAS. NUODINGŲJŲ MEDŽIAGŲ ŽENKLINIMAS	20
4 PRIEDAS. NEPRISKIRIAMA NUODINGOSIOMS MEDŽIAGOMS	21
5 PRIEDAS. ATSKIRI ATVEJAI.....	22

ĮVADAS

Bendrojo ugdymo mokyklų sauga prasideda nuo saugios mokiniams ir mokytojams aplinkos sukūrimo ir jos užtikrinimo.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymu, Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrui prie Sveikatos apsaugos ministerijos pavesta rūpintis ugdymo įstaigų sauga, vykdant švietimo įstaigų valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę bei pagal Lietuvos Respublikos nuodingųjų medžiagų priežiūros įstatyme nustatytą kompetenciją vykdyti veiklos, susijusios su nuodingosiomis medžiagomis, priežiūrą. Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos, siekdamas užtikrinti, kad veikla su nuodingosiomis medžiagomis nebūtų vykdoma švietimo įstaigų pastatuose ir jų teritorijoje parengė Lietuvos Respublikos nuodingųjų medžiagų priežiūros įstatymo reikalavimų įgyvendinimo užtikrinimo bendrojo ugdymo švietimo įstaigose gaires.

Šių gairių tikslas – supažindinant su teisės aktų reikalavimais, reglamentuojančiais veiklą su nuodingosiomis medžiagomis, padėti bendrojo ugdymo mokykloms apsaugoti vaikus, kaip labiausiai pažeidžiamą visuomenės grupę, nuo nuodingųjų medžiagų poveikio.

PASTABA. Šios gairės nėra oficialus teisės aktų aiškinimas. Kilus abejonėms ar neaiškumams, reikia vadovautis teisės aktų nuostatomis.

TEISĖS AKTAI, REGLAMENTUOJANTYS NUODINGĄSIAS MEDŽIAGAS

Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir preparatų įstatymas

Šis įstatymas nustato bendruosius cheminių medžiagų – atskirų ir mišinių ar gaminių sudėtyje esančių – ir cheminių mišinių gamybos, tiekimo rinkai, naudojimo, taip pat cheminių augalų apsaugos ir biocidinių produktų tiekimo rinkai ir kitokio jų tvarkymo reikalavimus; fizinių ir juridinių asmenų, tiekiančių rinkai ar kitaip tvarkančių chemines medžiagas ir preparatus, pareigas ir teises, taip pat valstybės institucijų funkcijas cheminių medžiagų ir mišinių tvarkymo valstybinio valdymo srityje.

Suvestinė redakcija nuo 2016 m. rugpjūčio 1 d.:

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2A629A227788/wMpZWcR0md>

Lietuvos Respublikos nuodingųjų medžiagų priežiūros įstatymas

Nuodingųjų medžiagų priežiūros įstatymas nustato pagrindinius veiklos, susijusios su medžiagomis, reikalavimus; asmenų, kurių veikla susijusi su šiomis medžiagomis, pareigas ir šios veiklos kontrolę, siekiant apsaugoti žmonių gyvybę ir sveikatą nuo galimo neigiamo nuodingųjų medžiagų poveikio.

Įstatymo 8 straipsnio 2 dalis draudžia naudoti nuodingąsias medžiagas bendrojo ugdymo mokyklose: „Veikla, susijusi su nuodingosiomis medžiagomis, draudžiama: švietimo įstaigų pastatuose ir jų teritorijoje (išskyrus aukštųjų mokyklų, kuriose vykdoma veikla, susijusi su nuodingosiomis medžiagomis, naudojamomis mokslinei veiklai ir studentų praktiniams užsiėmimams, pastatus ir teritoriją);“.

Suvestinė redakcija nuo 2017 m. gegužės 1 d.:

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D2808EF078C3/khuWBquAkG>

Leidimų vykdyti veiklą, susijusią su nuodingosiomis medžiagomis, išdavimo, atsisakymo juos išduoti, jų patikslinimo, pakeitimo, galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir galiojimo panaikinimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. 302 „Dėl Leidimų vykdyti veiklą, susijusią su nuodingosiomis medžiagomis, išdavimo, atsisakymo juos išduoti, jų patikslinimo, pakeitimo, galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir galiojimo panaikinimo taisyklių patvirtinimo“

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ec0285e0450911e78ff8eec6d7a8f58e>

Veiklos, susijusios su nuodingosiomis medžiagomis, patalpų ir vietų reikalavimai, patvirtinti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2017 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. V-645 „Dėl Veiklos, susijusios su nuodingosiomis medžiagomis, patalpų ir vietų reikalavimų patvirtinimo“

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d1cc94f04c5b11e7846ef01bffff9b64>

2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiantis ir panaikinantis direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 (OL 2008 L 353, p. 1)

Reglamentu (EB) Nr. 1272/2008 suderinamos cheminių medžiagų, mišinių ir tam tikrų specifinių gaminių klasifikavimo ir ženklinimo Europos Sąjungoje nuostatos ir kriterijai.

Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 VI priede pateikta suderinta tam tikrų cheminių medžiagų klasifikacija.

Suvestinė redakcija nuo 2017 m. birželio 1 d.:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1272-20170601&qid=1520932716631&from=LT>

2016 m. liepos 19 d. Komisijos reglamentas (ES) 2016/1179 kuriuo, derinant prie technikos ir mokslo pažangos, iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr.

1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo (OL 195, 2016 L, p. 11)

Reglamento (ES) 2016/1179 priede pateikta suderinta tam tikrų cheminių medžiagų klasifikacija (nuo 2018 m. kovo 1 d. papildomas ir pakeičiamas Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 VI priedas).

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1179&from=LT>

2017 m. gegužės 4 d. Komisijos reglamentas (ES) 2017/776, kuriuo, derinant prie technikos ir mokslo pažangos, iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo (OL 116, 2017 L, p. 1)

Reglamento (ES) 2017/776 priede pateikta suderinta tam tikrų cheminių medžiagų klasifikacija (nuo 2018 m. gruodžio 1 d. papildomas ir pakeičiamas Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 VI priedas).

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R0776&from=LT>

Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantis Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinantį Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB (OL 2006 L 396, p. 1)

Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 nustato bendruosius cheminių medžiagų tvarkymo principus Europos Sąjungoje.

Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 nustato saugos duomenų lapų sudarymo ir pateikimo reikalavimus.

Suvestinė redakcija nuo 2018 m. sausio 31 d.:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:02006R1907-20180131&qid=1520936610219&from=LT>

Atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. 217 „Dėl Atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“

Atliekų tvarkymo taisyklės nustato reikalavimus atliekų rūšiavimui, laikinajam laikymui, surinkimui, vežimui, apdorojimui, taip pat reikalavimus produktų platintojams, priimančioms vartotojų atiduodamas produktų atliekas, papildomas biologinių ir pavojingųjų atliekų (įskaitant alyvos atliekų) tvarkymo reikalavimus, prekybos atliekomis ir tarpininkavimo organizuojant atliekų naudojimą ar šalinimą ypatumus, reikalavimus atliekų naudojimo ar šalinimo techniniam reglamentui, atliekų apskaitos ir tvarkymo dokumentų saugojimo tvarką.

Nauja redakcija, galiojanti nuo 2018 m. sausio 1 d.:

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f4e88f50adb11e79d87b6f526384a70>

NUODINGOSIOS MEDŽIAGOS PAVOJINGŲ CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ IR MIŠINIŲ KONTEKSTE

Cheminės medžiagos gali būti pavojingos dėl:

- fizikinių ir cheminių savybių,
- poveikio aplinkai,
- poveikio sveikatai.

Ta pati medžiaga gali būti pavojinga dėl fizikinių ir cheminių savybių, poveikio aplinkai ir (arba) poveikio sveikatai.

Pagal **fizinius ir cheminius** pavojus cheminės medžiagos skirstomos taip:

- sprogmėnys,
- degiosios dujos (įskaitant chemiškai nestabilias dujas),
- aerozoliai,
- oksiduojančiosios dujos,
- slėgio veikiamos dujos,
- degieji skysčiai,
- degiosios kietosios medžiagos,
- savaime reaguojančiosios medžiagos ir mišiniai,
- piroforiniai skysčiai,
- piroforinės kietosios medžiagos,
- savaime kaistančiosios medžiagos ir mišiniai,
- medžiagos ir mišiniai, kurie, reaguodami su vandeniu, išskiria degias dujas,
- oksiduojantieji skysčiai,
- oksiduojančiosios kietosios medžiagos,
- organiniai peroksidai,
- metalų koroziją sukeliančios medžiagos.

Apie fizinius ir cheminius pavojus įspėjančios piktogramos:

Pagal pavojus **aplinkai** cheminės medžiagos skirstomos taip:

Pavojingos vandens aplinkai. Apie pavojų įspėja ši piktograma:

Pavojingos ozono sluoksniui. Apie pavojų įspėja ši piktograma:

Pagal pavojus **sveikatai** cheminės medžiagos skirstomos taip:

- ūmiai toksiškos: prarijus, susilietus su oda, įkvėpus,
- ėsdinančios, dirginančios odą,
- smarkiai pažeidžiančios akis, dirginančios akis,
- jautrinančios kvėpavimo takus,
- jautrinančios odą,
- turinčios mutageninį poveikį lytinėms ląstelėms,
- kancerogeninės,
- toksiškai veikiančios reprodukciją,
- specifiskai toksiškos konkrečiam organui po vienkartinio poveikio,
- specifiskai toksiškos konkrečiam organui po kartotinio poveikio,
- keliančios plaučių pakenkimo pavojų prarijus.

Apie pavojų sveikatai įspėja šios piktogramos:

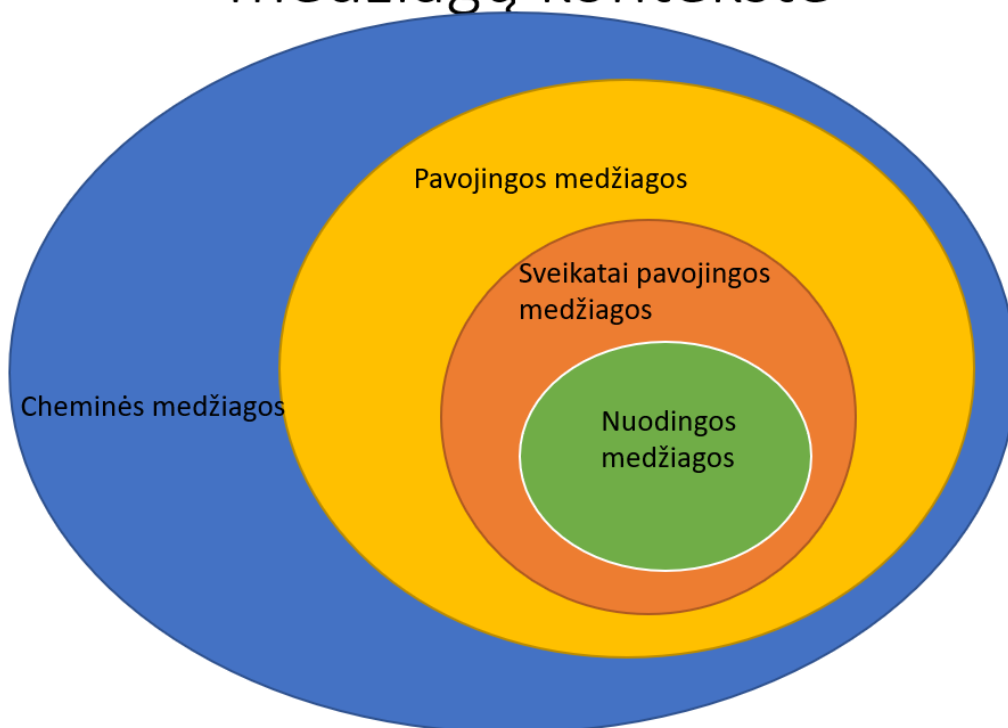

Kiekviena sveikatai pavojingų medžiagų klasė turi kategorijas:

- ūmiai toksiškos: prarijus, susilietus su oda, įkvėpus – **Acute tox. 1, 2, 3, 4;**
- ėsdinančios, dirginančios odą – **Skin Corr. 1A, 1B, 1C, Skin Irrit. 2;**
- smarkiai pažeidžiančios akis, dirginančios akis – **Eye Dam. 1, Eye Irrit. 2;**
- jautrinančios kvėpavimo takus – **Resp. Sens. 1, 1A, 1B;**
- jautrinančios odą – **Skin. Sens. 1, 1A, 1B;**
- turinčios mutageninį poveikį lytinėms ląstelėms – **Muta. 1A, 1B, 2;**
- kancerogeninės – **Carc. 1A, 1B, 2;**
- toksiškai veikiančios reprodukciją – **Repr. 1A, 1B, 2;**
- specifiskai toksiškos konkrečiam organui po vienkartinio poveikio – **STOT SE 1, STOT SE 2, STOT SE 3;**
- specifiskai toksiškos konkrečiam organui po kartotinio poveikio – **STOT RE 1, STOT RE 2;**
- keliančios plaučių pakenkimo pavojų prarijus – **Asp. Tox. 1.**

Nuodingosioms medžiagoms priskiriamos tos sveikatai pavojingų medžiagų klasės ir kategorijos, kurios kelia didžiausią grėsmę gyvybei ir sveikatai.

Nuodingosios medžiagos visų pavojingų medžiagų kontekste

Pagal Aurelijos Pečiukaitytės 2018-02-28 pranešimą, neskelbta

NUODINGOSIOS MEDŽIAGOS

Vadovaujantis Nuodingųjų medžiagų priežiūros įstatymo 2 straipsnio 6 dalimi, nuodingosioms medžiagoms priskiriamos šios sveikatai pavojingų medžiagų klasės ir kategorijos:

1 lentelė

Pavojingumo klasės ir kategorijos ¹	Pavojingumo klasės ir kategorijos kodai
Ūmus toksiškumas prarijus, 1, 2 ir 3 kategorijos	Acute Tox. 1 Acute Tox. 2 Acute Tox. 3
Ūmus toksiškumas susilietus su oda, 1, 2 ir 3 kategorijos	Acute Tox. 1 Acute Tox. 2 Acute Tox. 3
Ūmus toksiškumas įkvėpus, 1, 2 ir 3 kategorijos	Acute Tox. 1 Acute Tox. 2 Acute Tox. 3
Mutageninis poveikis lytinėms ląstelėms, 1A ir 1B kategorijos	Muta. 1A Muta. 1B
Kancerogeniškumas, 1A ir 1B kategorijos	Carc. 1A Carc. 1B
Toksinis poveikis reprodukcijai, 1A ir 1B kategorijos	Repr. 1A Repr. 1B
Specifinis toksiškumas konkrečiam organui (vienkartinis poveikis), 1 kategorija	STOT SE 1
Specifinis toksiškumas konkrečiam organui (kartotinis poveikis), 1 kategorija	STOT RE 1

Kategorijos priskiriamos atsižvelgiant į dozės (koncentracijos) dydį, sukeliantį sunkius sveikatos sutrikimus arba mirtį (ūmaus toksiškumo, specifinio toksiškumo konkrečiam organui atvejais) arba į poveikį įrodančių duomenų svarumą (*in vitro* duomenys, bandymų su laboratoriniais gyvūnais duomenys, žmonių epidemiologinių tyrimų duomenys), pavyzdžiui:

Lytinių ląstelių mutagenų pavojaus kategorijos

- **1A** kategorijai priskiriama remiantis patvirtinančiais įrodymais, gautais atlikus žmonių epidemiologinius tyrimus;
- **1B** kategorijai priskiriama remiantis bandymais su laboratoriniais gyvūnais;
- **2** kategorijai priskiriamos medžiagos, kurių mutageninio poveikio žinduoliams *in vitro* bandymų rezultatai teigiami ir kurių cheminės sandaros ir veikimo priklausomybė atitinka žinomų lytinių ląstelių mutagenų priklausomybę.

Pagal Aurelijos Pečiukaitytės 2018-02-28 pranešimą, neskelbta

¹ Svarbiausių sąvokų paaiškinimai pateikti 2 priede.

Ūmiai toksiškos medžiagos – tai medžiagos, kurios mažais kiekiais patekusios į organizmą, sukelia mirtį arba ūmius sveikatos sutrikimus.

Kancerogenai – tai medžiagos, sukeliančios vėžinius susirgimus.

Mutagenai – tai medžiagos, sukeliančios genų mutacijas žmogaus ląstelėse.

Toksinis poveikis reprodukcijai aprėpia neigiamą poveikį lytinei funkcijai ir vaisingumui, taip pat neigiamą poveikį palikuonių vystymuisi (dar negimusiam kūdikiui ar per motinos pieną).

Specifinis toksiškumas konkrečiam organui – tai savitas toksiškumas konkrečiam („tiksliniam“ (angl. target)) organui (pvz., inkstams, akims, plaučiams).

VISŲ NUODINGŲJŲ MEDŽIAGŲ INVENTORIZACIJA IR TINKAMAS IDENTIFIKAVIMAS

Nuodingosios medžiagos identifikuojamos 6 nuosekliais žingsniais:

2 lentelė

I žingsnis	II žingsnis	III, IV žingsnis		V žingsnis	VI žingsnis
Turimas pavadinimas	IUPAC ² pavadinimas	EC Nr.	CAS Nr.	Klasifikavimas	Išvada

I žingsnis

I lentelę įrašomas žinomas cheminės medžiagos pavadinimas.

Pavadinimą galima sužinoti iš etiketės arba kitų turimų dokumentų (pirkimo sutarties, saugos duomenų lapo). Kai cheminės medžiagos tikslus pavadinimas neaiškus (neaiškiai nurodytas etiketėje, saugos duomenų lape ar kituose dokumentuose), jį patikslinti galima, pavyzdžiui, Chemijos terminų aiškinamajame žodyne <http://chemijoste.lt.enacademic.com/>, o vėliau tikslų anglišką pavadinimą susirasti, pavyzdžiui, Karališkosios chemijos draugijos tinklapyje <http://www.chemspider.com/> (čia pateikiami ir pagrindiniai sinonimai bei CAS Nr.).

Jeigu tai mišinys, įrašomas mišinio pavadinimas, sudėtinių dalių žinomi pavadinimai ir koncentracijos. Sudėtinių dalių pavadinimai bei koncentracijos gali būti etiketėje arba kituose turimuose dokumentuose (jei ten jų nėra, atliekama paieška informacijos šaltiniuose).

Mišinio įrašymo pavyzdys: Fenolftaleino spiritinis tirpalas. Fenolftaleinas 0,95 %, spiritas 95,05 %, vanduo 4 %.

II žingsnis

Daugumos cheminių medžiagų IUPAC pavadinimai nurodyti EC inventoriuje: <https://echa.europa.eu/information-on-chemicals/ec-inventory>

Neradus EC inventoriuje, galima naudotis kitais šaltiniais, pavyzdžiui, tarptautinių organizacijų arba įmonių paieškos puslapiams ar žinyboms.

Įrašomas rastas IUPAC pavadinimas.

Pavyzdys: Phenolphthalein; Ethanol.

I ir II žingsnio pavadinimai gali sutapti.

III, IV žingsnis

Daugumos cheminių medžiagų EC ir CAS Nr. nurodyti EC inventoriuje. Kaip unikalūs cheminės medžiagos kodas CAS Nr. naudojamas visame pasaulyje (įskaitant Europos Sąjungą), o EC Nr. – Europos Sąjungoje. Patartina žinoti abu šiuos Nr.

Neradus EC inventoriuje, numeriai randami kaip ir IUPAC pavadinimai (paprastai prie pavadinimo nurodomas bent CAS Nr.).

Pavyzdys:

(*fenolftaleinui*): 201-004-7 (EC Nr.); 77-09-8 (CAS Nr.)

(*spiritui*): 200-578-6 (EC Nr.); 64-17-5 (CAS Nr.)

² Santrumpų paaiškinimai pateikti 1 priede

Specialieji atvejai: Bevandenei cheminei medžiagai ir jos hidratams priskiriamas tas pats EC Nr. Bevandenių cheminių medžiagų ir jų hidratų CAS Nr. dažnai skiriasi. Tai svarbu pirmiausiai druskoms atliekant tolesnę klasifikavimo paiešką.

V žingsnis

Pagal EC Nr. (galima ir pagal IUPAC pavadinimą arba CAS Nr.) atliekama klasifikavimo paieška Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 VI priedo 3.1 lentelėje

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1272-20170601&qid=1520932716631&from=LT>

3.1 lentelė
Pavojingų cheminių medžiagų suderintos klasifikacijos ir ženklinimo sąrašas

Indekso Nr.	Tarptautinė cheminė identifikacija	EB Nr.	CAS Nr.	Klasifikacija		Ženklinimas			Konkrečios ribinės koncentracijos, m faktoriai	Pastabos
				Pavojingumo klasės ir kategorijos kodas (-ai)	Pavojingumo frazės kodas (-ai)	Piktogramos, signalinio žodžio kodas (-ai)	Pavojingumo frazės kodas (-ai)			

Nurašoma informacija iš stulpelio „Pavojingumo klasės ir kategorijos kodas (-ai)“. Mišiniams papildomai nurašoma ir informacija iš stulpelio „Konkrečios ribinės koncentracijos, m faktoriai“, jeigu ji ten pateikta ir aktuali.

Pavyzdžiai:

phenolphthalein	201-004-7	77-09-8	Carc. 1B Muta. 2 Repr. 2	H350 H341 H361F***	GHS08 Dgr	H350 H341 H361F***	Carc. 1B; H350: C ≥ 1 %
ethanol; ethyl alcohol	200-578-6	64-17-5	Flam. Liq. 2	H225	GHS02 Dgr	H225	

Fenolftaleinui ir spiritui (cheminėms medžiagoms) nurašoma raudonai apibrėžta informacija. Fenolftaleino spiritiniam tirpalui (mišiniui) taikoma raudonai ir mėlynai apibrėžta informacija.

Žingsnis kartojamas su **Reglamento (ES) 2016/1179 priedu:**

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1179&from=LT>.

Jeigu randami skirtumai, naudojami tik Reglamento (ES) 2016/1179 priedo duomenys.

Nuo 2018 m. gruodžio 1 d. žingsnis dar kartą kartojamas su **Reglamento (ES) 2017/776 priedu:**

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R0776&from=LT>.

Jeigu randami skirtumai, naudojami tik Reglamento (ES) 2017/776 priedo duomenys.

VI žingsnis

Grynos cheminės medžiagos:

Jeigu stulpelyje „Pavojingumo klasės ir kategorijos kodas (-ai)“ nurodyta bent vienas iš šių gairių 1 lentelės 2-ame stulpelyje nurodytų kodų (Acute Tox. 1, Muta. 1A ir t. t.), daroma išvada „Nuodingoji medžiaga“.

Mišiniams:

Jei bent viena mišinio sudedamoji dalis yra nuodingoji medžiaga ir stulpelyje „Konkrečios ribinės koncentracijos, m faktoriai“ nurodytos aktualios klasifikavimui individualios ribinės koncentracijos, išvada dėl mišinio nuodingumo daroma atsižvelgus į tai, ar medžiagos koncentracija mišinyje viršija individualią ribinę koncentraciją.

Jei bent viena mišinio sudedamoji dalis yra nuodingoji medžiaga ir stulpelyje „Konkrečios ribinės koncentracijos, m faktoriai“ tuščia, išvada dėl mišinio nuodingumo daroma atsižvelgus į tai, ar medžiagos koncentracija mišinyje viršija standartinę ribinę koncentraciją. Standartinės ribinės koncentracijos nurodytos Reglamente (EB) Nr. 1272/2008 kiekvienai pavojingumo klasei ir kategorijai.

Pavyzdžiai:

I žingsnis	II žingsnis	III, IV žingsnis		V žingsnis	VI žingsnis
Turimas pavadinimas	IUPAC ³ pavadinimas	EC Nr.	CAS Nr.	Klasifikavimas	Išvada
Fenolftaleinas	Phenolphthalein	201-004-7	77-09-8	Carc. 1B Muta. 2 Repr. 2	Nuodingoji medžiaga (Carc. 1B)
Fenolftaleino spiritinis tirpalas. Fenolftaleinas 0,95 %, spiritas 95,05%, vanduo 4%	Phenolphthalein Ethanol	201-004-7 200-578-6	77-09-8 64-17-5	Carc. 1B Muta. 2 Repr. 2 Flam. Liq. 2	Nenuodingoji medžiaga (Carc. 1B, C ≥ 1 %)

³ Santrumpų paaiškinimai pateikti 1 priede

PAGALBINIAI NUODINGŲJŲ MEDŽIAGŲ IDENTIFIKAVIMO BŪDAI

Pagal etiketėje pateiktą ženklimą identifikuoti nuodingą medžiagą galima **tik tais atvejais, kai neabejojama, kad ženklinimas teisingas**. Tas pats pasakytina apie saugos duomenų lapo duomenis.

	Ši piktograma ir signalinis žodis „ Pavojinga “ visais atvejais rodo, kad tai yra nuodingoji medžiaga
---	--

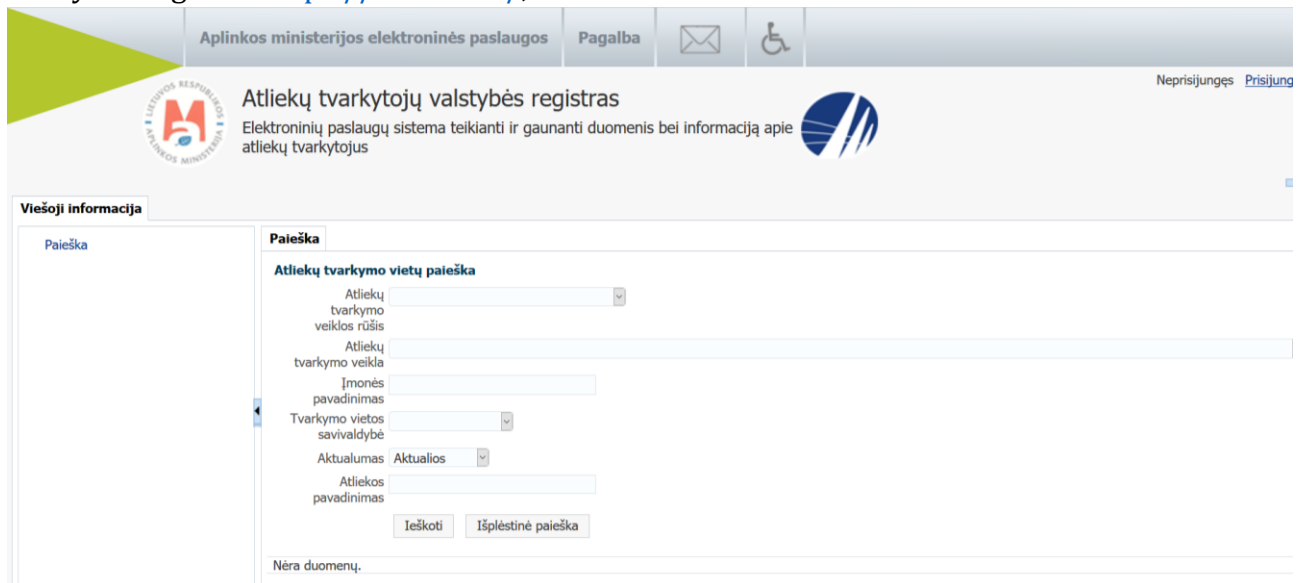
	Ši piktograma ir signalinis žodis „Pavojinga“ daugeliu atvejų rodo, kad tai yra nuodingoji medžiaga. Sprendžiama pagal pavojingumo frazes. Atvejai, kai šia piktograma ir signaliniu žodžiu paženklintos medžiagos nėra nuodingosios, nurodyti 4 priede. Jeigu signalinis žodis yra „Atsargiai“, tai nėra nuodingoji medžiaga
---	---

Pavojingumo frazės etiketėje arba saugos duomenų lape, rodančios, kad tai yra nuodingoji medžiaga, nurodytos 3 lentelėje (**pakanka bent vienos frazės**).

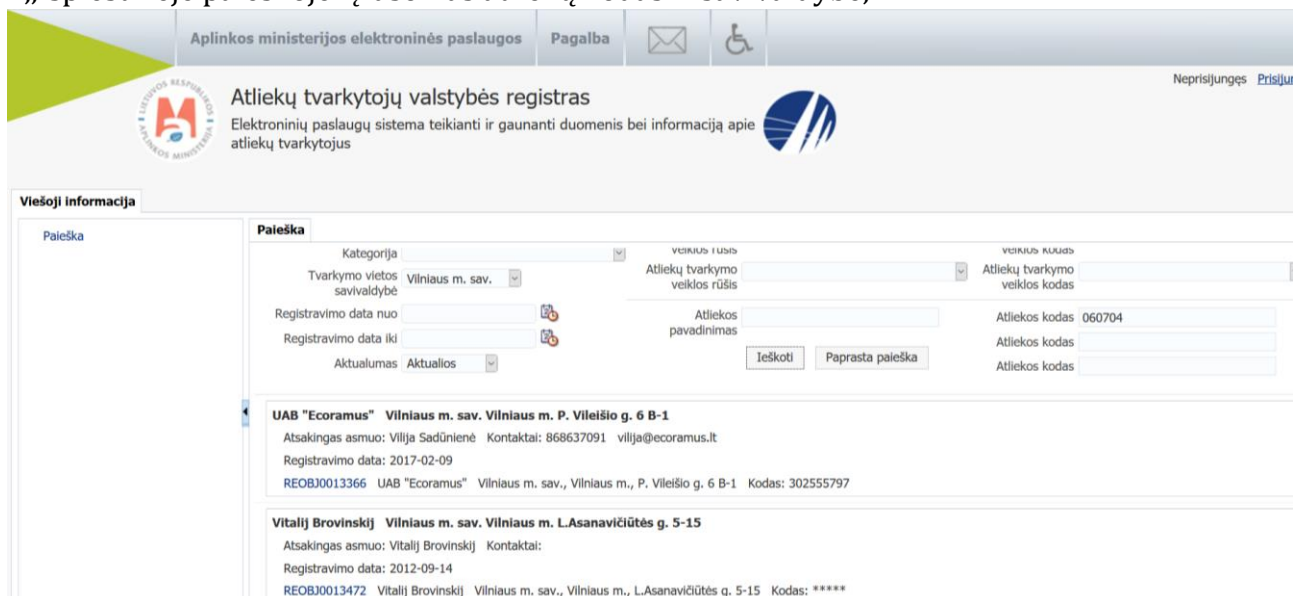
3 lentelė

Pavojingumo frazės kodas	Pavojingumo frazė
H300	Mirtina prarijus
H301	Toksiška prarijus
H310	Mirtina susilietus su oda
H311	Toksiška susilietus su oda
H330	Mirtina įkvėpus
H331	Toksiška įkvėpus
H340	Gali sukelti genetinius defektus <nurodyti veikimo būdą, jeigu įtikinamai nustatyta, kad kiti veikimo būdai nepavojingi>...
H350	Gali sukelti vėžį <nurodyti veikimo būdą, jeigu įtikinamai nustatyta, kad kiti veikimo būdai nepavojingi>...
H350i	Gali sukelti vėžį įkvėpus
H360	Gali pakenkti vaisingumui arba negimusiui vaikui <nurodyti konkretų poveikį, jeigu žinomas> <nurodyti veikimo būdą, jeigu įtikinamai nustatyta, kad kiti veikimo būdai nepavojingi>...
H360F	Gali pakenkti vaisingumui
H360D	Gali pakenkti negimusiui kūdikiui
H360FD	Gali pakenkti vaisingumui. Gali pakenkti negimusiui kūdikiui
H360Fd	Gali pakenkti vaisingumui. Įtariama, kad gali pakenkti negimusiui kūdikiui
H360Df	Gali pakenkti negimusiui kūdikiui. Įtariama, kad gali pakenkti vaisingumui
H370	Kenkia organams <arba nurodyti visus veikiamus organus, jeigu žinomi> <nurodyti veikimo būdą, jeigu įtikinamai nustatyta, kad kiti veikimo būdai nepavojingi>....
H372	Kenkia organams <arba nurodyti visus veikiamus organus, jeigu žinoma>, jeigu medžiaga veikia ilgai arba kartotinai <nurodyti veikimo būdą, jeigu įtikinamai nustatyta, kad kiti veikimo būdai nepavojingi>...

- identifikavus savo turimas atliekas (įskaitant atliekų kodą), kreipiamasi į atliekas vežančias ir tvarkančias įmones. Atliekas vežančios ir tvarkančios įmonės nurodytos Atliekų tvarkytojų valstybės registre: <https://atvr.am.lt/>,

- „Išplėstinėje paieškoje“ įrašomas atliekų kodas ir savivaldybė,

- su pasirinkta įmone susisiekiama dėl atliekų išvežimo.

Jeigu paieška neduoda rezultatų, siūlytina rinktis kitą savivaldybę ar tikslinti atliekų kodą.

Pavojingąsias atliekas surinkti ir (ar) vežti gali tik įmonės, apdraudusios savo civilinę atsakomybę už žalą, kuri vykdant šią veiklą gali būti padaryta tretiesiems asmenims ir (ar) jų turtui bei aplinkai.

Atliekų turėtojas privalo užtikrinti, kad laikinai laikomos aplinkos poveikiui neatsparios atliekos būtų: apsaugotos nuo šio poveikio; iš laikinai laikomų atliekų ar jų laikymo talpų netekėtų skysčiai; jos neskleistų kvapų, dulkių ir pan. Atliekų laikymo talpos turi būti atsparios atliekų poveikiui.

Pavojingąsias atliekas šių atliekų susidarymo vietoje iki jų surinkimo galima laikinai laikyti **ne ilgiau kaip šešis mėnesius**.

LR NUODINGŲJŲ MEDŽIAGŲ PRIEŽIŪROS ĮSTATYMO PAŽEIDIMŲ PREVENCIJA

Pašalinus nuodingąsias medžiagas, svarbu užtikrinti, kad jos ateityje vėl nepatektų į bendrojo ugdymo mokyklas.

Tai galima padaryti šiais (ar kitais lygiaverčiais) būdais:

- įsigyjant naujų cheminių medžiagų ar mišinių, reikalauti, kad jos būtų tinkamai paženklintos ir pateiktas jų saugos duomenų lapas;
- savarankiškai iš anksto įvertinti pagal šias gaires;
- įstaigoje turėti bent vieną darbuotoją, sugebantį atlikti tokį vertinimą.

Kilus neaiškumams, patartina kreiptis į NVSC prie SAM.

PRIEDAI

1 PRIEDAS. NAUDOTOS SANTRUMPOS

IUPAC – Tarptautinė grynosios ir taikomosios chemijos sąjunga (International Union of Pure and Applied Chemistry). IUPAC pavadinimas – pagal IUPAC taisyklės sudarytas cheminės medžiagos pavadinimas

EC inventorių – cheminių medžiagų sąrašas iš trijų dalių – EINECS, ELINCS, NLP. Jame taip pat nurodyti cheminių medžiagų EC ir CAS Nr.

EINECS – Europos esamų komercinių cheminių medžiagų inventorių (European INventory of Existing Commercial chemical Substances)

ELINCS – Europos registruotųjų cheminių medžiagų sąrašas (European List of Notified Chemical Substances)

NPL – polimerinėmis nebelaikomos medžiagos (No-Longer Polymers)

CAS Nr. – Cheminių medžiagų santrumpų tarnybos (Chemical Abstract Service) suteiktas numeris

2 PRIEDAS. SVARBIAUSIŲ SĄVOKŲ, KODŲ IR SUTRUMPINIMŲ PAAIŠKINIMAI

- *pavojingumo klasė* – fizinio pavojaus, pavojaus sveikatai arba aplinkai pobūdis;
- *pavojingumo kategorija* – kriterijų paskirstymas kiekvienoje pavojingumo klasėje, nurodant pavojingumo laipsnį;
- *pavojaus piktograma* – grafinis vaizdas, kurį sudaro simbolis ir kiti grafiniai elementai, pavyzdžiui, rėmelis, fonas ar spalva, skirti tam tikrai informacijai apie pavojų perteikti.
- *signalinis žodis* – pavojingumo laipsnį nurodantis žodis, įspėjantis skaitytoją apie galimą pavojų; skiriami šie du laipsniai:
 - a) *pavojinga* (angl. Dangerous, sutr. Dgr.) – signalinis žodis, kuriuo žymimos didesnio pavojingumo kategorijos;
 - b) *atsargiai* (ang. Warning, sutr. Wng.) – signalinis žodis, kuriuo žymimos mažesnio pavojingumo kategorijos;
- *pavojingumo frazė (H frazė)* – pavojingumo klasei ir kategorijai priskirta frazė, kuria aprašomas pavojingos cheminės medžiagos ar mišinio pavojingumo pobūdis, įskaitant, kai tinkama, pavojingumo laipsnį;
- *atsargumo frazė (P frazė)* – frazė, kuria aprašoma rekomenduojama (-os) priemonė (-ės), skirta (-os) kuo labiau sumažinti neigiamą poveikį, atsirandantį dėl sąlyčio su naudojama ar šalinama pavojinga chemine medžiaga ar mišiniu, arba tokio poveikio išvengti;

Acute Tox. – ūmiai toksiška;

Carc. – kancerogeninė;

Muta. – mutageninė;

Repr. – toksiškai veikianti reprodukciją;

STOT SE – specifiskai toksiška konkrečiam organui po vienkartinio poveikio;

STOT RE – specifiskai toksiška konkrečiam organui po kartotinio poveikio

3 PRIEDAS. NUODINGŲJŲ MEDŽIAGŲ ŽENKLINIMAS

Nuodingųjų medžiagų etiketėse nurodoma 1 ir 4 stulpelio informacija

Piktograma ir signalinis žodis	Pavojingumo		
	klasė	kategorija	frazės kodas ir frazė
 Pavojinga	ūmus toksiškumas prarijus	1 ir 2	H300 Mirtina prarijus
	ūmus toksiškumas prarijus	3	H301 Toksiška prarijus
 Pavojinga	ūmus toksiškumas per odą	1 ir 2	H310 Mirtina susilietus su oda
	ūmus toksiškumas per odą	3	H311 Toksiška susilietus su oda
 Pavojinga	ūmus toksiškumas įkvėpus	1 ir 2	H330 Mirtina įkvėpus
	ūmus toksiškumas įkvėpus	3	H331 Toksiška įkvėpus
 Pavojinga	mutageninis poveikis lytinėms ląstelėms	1A, 1B	H340 Gali sukelti genetinius defektus <nurodyti veikimo būdą, jeigu įtikinamai nustatyta, kad kiti veikimo būdai nepavojingi>...
 Pavojinga	kancerogeniškumas	1A, 1B	H350 Gali sukelti vėžį <nurodyti veikimo būdą, jeigu įtikinamai nustatyta, kad kiti veikimo būdai nepavojingi>.. H350i Gali sukelti vėžį įkvėpus
 Pavojinga	toksinis poveikis reprodukcijai	1A, 1B	H360 Gali pakenkti vaisingumui arba negimusiam vaikui <nurodyti konkretų poveikį, jeigu žinomas> <nurodyti veikimo būdą, jeigu įtikinamai nustatyta, kad kiti veikimo būdai nepavojingi>.. H360F Gali pakenkti vaisingumui H360D Gali pakenkti negimusiam kūdikiui H360FD Gali pakenkti vaisingumui. Gali pakenkti negimusiam kūdikiui H360Fd Gali pakenkti vaisingumui. Įtariama, kad gali pakenkti negimusiam kūdikiui H360Df Gali pakenkti negimusiam kūdikiui. Įtariama, kad gali pakenkti vaisingumui
 Pavojinga	specifinis toksiškumas konkrečiam organui po vienkartinio poveikio	STOT SE 1	H370 Kenkia organams <arba nurodyti visus veikiamus organus, jeigu žinomi> <nurodyti veikimo būdą, jeigu įtikinamai nustatyta, kad kiti veikimo būdai nepavojingi>....
 Pavojinga	Specifinis toksiškumas konkrečiam organui po kartotinio poveikio	STOT RE 1	H372 Kenkia organams <arba nurodyti visus veikiamus organus, jeigu žinoma>, jeigu medžiaga veikia ilgai arba kartotinai <nurodyti veikimo būdą, jeigu įtikinamai nustatyta, kad kiti veikimo būdai nepavojingi>

4 PRIEDAS. NEPRISKIRIAMA NUODINGOSIOMS MEDŽIAGOMS⁴

Jei cheminių medžiagų klasifikavimas ir ženklavimas apsiriboja pateiktu lentelėje žemiau, jos nepriskiriamos nuodingosioms medžiagoms (tačiau reikia įsitikinti, kad medžiagos klasifikavime ir ženklavime nėra nei vienos frazės, nurodytos 3 lentelėje).

Piktograma ir signalinis žodis	Pavojingumo		
	klasė	kategorija	frazės kodas ir frazė
 Pavojinga	plaučių pakenkimo pavojus prarijus	1	H304 Prarijus ir patekus į kvėpavimo takus, gali sukelti mirtį
 Pavojinga	kvėpavimo takų jautrinimas	1, 1A ir 1B	H334 Įkvėpus gali sukelti alerginę reakciją, astmos simptomus arba apsunkinti kvėpavimą
 Atsargiai	specifinis toksiškumo konkrečiam organui po vienkartinio poveikio	STOT SE 2	H371: Gali pakenkti organams (<i>arba nurodyti visus veikiamus organus, jeigu žinoma</i>) (<i>nurodyti veikimo būdą, jeigu įtikinamai nustatyta, kad kiti veikimo būdai nepavojingi</i>)
 Atsargiai	specifinis toksiškumas konkrečiam organui po kartotinio poveikio	STOT RE 2	H373: Gali pakenkti organams (<i>arba nurodyti visus veikiamus organus, jeigu žinoma</i>), jeigu medžiaga veikia ilgai arba kartotinai (<i>nurodyti veikimo būdą, jeigu įtikinamai nustatyta, kad kiti veikimo būdai nepavojingi</i>) H341: Įtariama, kad gali sukelti genetinius defektus (<i>nurodyti veikimo būdą, jeigu įtikinamai nustatyta, kad kiti veikimo būdai nepavojingi</i>)

⁴ Žr. skyrių „Pagalbiniai nuodingųjų medžiagų identifikavimo būdai“

5 PRIEDAS. ATSKIRI ATVEJAI

Druskų įrašai (bet kokio pavadinimo) apima bevandenės druskas ir jų hidratas, jei nėra nurodyta kitaip.

Pavyzdys: 1,10-fenontrolinas, CAS NR. 66-71-7, EC Nr. 200-629-2, ir 1,10-fenontrolino monohidratas, CAS Nr. 5144-89-8, EC Nr. 200-629-2. 1,10-fenontrolino monohidratas klasifikuojamas kaip bevandenė druska ir randamas tik pagal EC Nr.

Tarptautinė cheminė identifikacija	EB Nr.	CAS Nr.	Klasifikacija		Ženklimas	
			Pavojingumo klasės ir kategorijos kodas (-ai)	Pavojingumo frazės kodas (-ai)	Piktogramos, signalinio žodžio kodas (-ai)	Pavojingumo frazės kodas (-ai)
1,10-phenanthroline	200-629-2	66-71-7	Acute Tox. 3 (*) Aquatic Acute 1 Aquatic Chronic 1	H301 H400 H410	GHS06 GHS09 Dgr	H301 H410

Tam tikrais atvejais nurodoma grupės cheminių medžiagų klasifikacija; šiais atvejais **nenurodomi konkrečių medžiagų CAS Nr. ir EC Nr.**, o prie grupės įrašo pateikiama frazė „išskyrus nurodytas kitur šiame priede“. Todėl konkreti medžiaga gali būti klasifikuojama arba atskirai, arba kaip medžiagų grupės „narys“. Tai taikytina arseno junginiams, įvairiems azodažams, berilio junginiams, chromo (VI) junginiams, gyvsidabrio neorganiniams junginiams, pikro rūgšties druskoms, seleno junginiams, ir t.t.

Pavyzdys:

Tarptautinė cheminė identifikacija	EB Nr.	CAS Nr.	Klasifikacija		Ženklimas	
			Pavojingumo klasės ir kategorijos kodas (-ai)	Pavojingumo frazės kodas (-ai)	Piktogramos, signalinio žodžio kodas (-ai)	Pavojingumo frazės kodas (-ai)
inorganic compounds of mercury with the exception of mercuric sulphide and those specified elsewhere in this Annex	-	-	Acute Tox. 2 * Acute Tox. 1 Acute Tox. 2 * STOT RE 2 * Aquatic Acute 1 Aquatic Chronic 1	H330 H310 H300 H373 ** H400 H410	GHS06 GHS08 GHS09 Dgr	H330 H310 H300 H373 ** H410

Gyvsidabrio sulfatas klasifikuojamas kaip medžiagų grupės (gyvsidabrio neorganiniai junginiai) „narys“.

dimercury dicyanide oxide; mercuric oxycyanide	215-629-8	1335-31-5	Expl. 1.1 Acute Tox. 3 * Acute Tox. 3 * Acute Tox. 3 * STOT RE 2 Aquatic Acute 1 Aquatic Chronic 1	H201 H331 H311 H301 H373** H400 H410	GHS01 GHS06 GHS08 GHS09 Dgr	H201 H331 H311 H301 H373** H410
---	-----------	-----------	--	--	---	--

Digvydsidabrio dicianido oksidas klasifikuojamas kitaip, negu gyvsidabrio neorganinių junginių grupės „narys“.

UŽRAŠAMS

2018 m. spalio 26 d. papildymas.

Galima naudotis šia Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 suvestine redakcija:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1272-20180301&qid=1540538282841&from=EN>

Naudojantis šia suvestine redakcija, nebereikia naudotis šių gairių 12 puslapyje pateikta nuoroda į Reglamentą (ES) 2016/1179.

